

Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Kendi Bildirim Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Kendi Bildirim Ölçeği*.
Turkish Psychological Scales. Retrieved from
<https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=21247>

Özet

Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Kendi Bildirim Ölçeği (ASRS-v1.1), Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Harvard Tıp Fakültesi tarafından geliştirilen ve yetişkinlerde Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) semptomlarının tarama amacıyla kullanılan bir araçtır. Bu ölçek, 2009 yılında Doğan ve arkadaşları tarafından Türkçe popülasyonuna uyarlanmıştır. Ölçek, bireyin kendisi tarafından doldurulan bir kendi bildirim formatına sahiptir ve özellikle DEHB'nin dikkat eksikliği ve hiperaktivite/dürtüsellik alt boyutlarındaki yaygın semptomları ölçmek için tasarlanmıştır.

ASRS-v1.1'in Türkçe formu, klinik ortamlarda ve epidemiyolojik çalışmalarda erişkin DEHB vakalarının hızlı ve güvenilir bir şekilde tanınmasına olanak sağlamaktadır. Ölçek toplam 18 maddeden oluşur ve 4'lü bir derecelendirme sistemi kullanılarak puanlanır (0=asla, 4= çok sık). Uyarılama çalışması, araçın Türkiye'deki yetişkin popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir ölçüm sağladığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

Erişkin DEHB, ASRS-v1.1, Kendi Bildirim, Dikkat Eksikliği, Hiperaktivite, Dürtüsellik, Psikiyatri Ölçeği, Türkçe Uyarılama.

Yazarlar

Sultan Doğan, Bedriye Öncü, Gülçin Varol Saraçoğlu, Serap Küçükgöncü.

Amaç

Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Kendi Bildirim Ölçeği'nin temel amacı, yetişkinlerde DEHB semptomlarının şiddetini ve sıklığını hızlı bir şekilde taramak ve değerlendirmektir. Bu ölçek, özellikle klinik tehis sürecinden önce bireylerin DEHB belirtileri gösterip göstermediğini belirlemede bir ön tarama aracı olarak hizmet eder.

Ölçek, DSM-IV kriterlerine uygun olarak DEHB'nin çekirdek semptomlarını kapsayacak şekilde yapılandırılmıştır. Uyarılama çalışmasının birincil amacı ise, orijinal ölçeğin psikometrik özelliklerinin Türk kültürüne ve diline uygunluğunu sağlamak ve klinik araştırmalarda kullanılabilecek geçerli bir form oluşturmaktır.

Yapı

ASRS-v1.1, klinik ve epidemiyolojik araştırmalarda tutarlı bir şekilde ortaya konan iki temel psikolojik yapıyı ölçmektedir. Bu yapılar, DEHB tanısının temelini oluşturan iki ana semptom

kümesini temsil eder:

Dikkat Eksikliği Alt Boyutu (Inattention): Bu boyut, dikkati sürdürme zorlukları, organizasyon eksikliği, görevleri tamamlama güçlüğü ve detaylara dikkat edememe gibi semptomları deşerlendirir. Toplam 9 maddeden oluşur.

Hiperaktivite/Dürtüsellik Alt Boyutu (Hyperactivity/Impulsivity): Bu boyut, aşırı hareketlilik, huzursuzluk, çok konuşma, sabırsızlık ve düşünmeden hareket etme gibi dürtüsel davranışları ölçer. Bu alt boyut da 9 maddeden oluşmaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasında (Doğan ve ark., 2009), yapısal geçerlik ve eş zamanlı geçerlik incelenmiştir. Yapılan analizler, ASRS-v1.1 Türkçe formunun orijinal ölçekteki iki faktörlü yapıyı (Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite/Dürtüsellik) koruduğunu göstermiştir. Bu durum, ölçeğin DEHB yapısını doğru bir şekilde ölçtüğünü destekler.

Eş zamanlı geçerlik çalışmalarıında, ölçekten alınan puanların, klinik görüşmelerle (örneğin, SCID-I veya DEHB için yapılandırılmış görüşmeler) elde edilen DEHB tanılarıyla yüksek düzeyde örtüştüğünü bulunmuştur. Bu bulgular, ölçeğin klinik açıdan anlamlı sonuçlar ürettiğini ve yetişkinlerde DEHB semptomlarını aydınlatmada etkili olduğunu kanıtlamaktadır.

Güvenirlik

Türkçe formun güvenilirliği, iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alfa) ile deşerlendirilmiştir. Uyarlama çalışmasında, ölçeğin hem genel toplam puanı hem de alt boyutları yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğu rapor edilmiştir. Yüksek Cronbach Alfa değerleri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Bu yüksek güvenilirlik değerleri, ASRS-v1.1'in yetişkin bireylerin DEHB semptomlarını güvenilir bir biçimde bildirmelerine olanak tanıdığına, dolayısıyla klinik ve araştırma amaçlı kullanımlarda tutarlı sonuçlar sağlayacağına işaret etmektedir.

Faktör Analizi

Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Kendi Bildirim Ölçeği'nin Türkçe formunun yapı geçerliğini doğrulamak amacıyla faktör analizi teknikleri kullanılmıştır. Analiz sonuçları, ölçeğin beklendiği gibi iki temel faktör altında toplandığını doğrulamıştır: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite/Dürtüsellik. Bu iki faktörlü yapı, ölçeğin teorik temeli ile uyumludur ve DEHB'nin klinik sunumunu yansıtmaktadır.

Her bir alt boyutun, kendi ilgili semptomları temsil eden 9 maddeden oluştuğu ve maddelerin

faktör yüklerinin yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu faktör yapısı, ölçeğin puanlanması ve yorumlanması için sağlam bir temel sağlamaktadır.

Ölçme Aracı

Test Türü: Uyarılama (Orijinal ölçek ASRS-v1.1'dir.)

Format: Kendi Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale). Bireyin kendi deneyim ve semptomlarını değerlendirilmesini gerektirir.

Mevcut Dil: Türkçe (Orijinali İngilizcedir.)

Popülasyon Grubu: Klinik ve genel yetişkin popülasyonu.

Yaş Grubu: Erişkinler (Genellikle 18 yaş ve üzeri).

Popülasyon Detayları: Uyarılama çalışması, Türkiye'deki üniversite öğrencileri ve klinik DEHB hastalarını içeren örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Ölçek 18 maddeden oluşur ve 5 seçenekli bir Likert tipi ölçekle derecelendirilir. Derecelendirme formatı 0'dan (asla) 4'e (çok sık) kadar değişir. Yüksek puanlar, daha şiddetli DEHB semptomlarını işaret eder.

Anahtar Kelimeler

DEHB Tarama, Psikometrik Özellikler, Çok Tutarlılık, Çok Faktörlü Yapı, Likert Ölçeği, Psikiyatri, Yetişkinlik.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilgi mevcut değildir.

İletişim E-posta Adresleri: sultandogan@yahoo.com

Yayın Adresi: Bilgi, sorumlu yazarın e-posta adresi üzerinden sağlanabilir.

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçeğin orijinal ASRS-v1.1 formu genellikle kamuya açık bir tarama aracı olarak kabul edilmektedir. Türkçe uyarılama çalışması 2009 yılında yayınlanmıştır. Kullanım izinleri ve ücret bilgisi için sorumlu yazar (Sultan Doğan) ile iletişime geçilmesi önerilir.

Uyarılama çalışmasının orijinal referansı ve PDF dosyası aşağıda belirtilmiştir:

Referans Linki: [researchgate.net](https://www.researchgate.net)

PDF İndirme: Orijinal PDF dosyası buradan indirilebilir: [eriskin-dikkat-eksikligi-hiperaktivite-bozuklugu-kendi-bildirim-olcegi-asrs-v11-toad.pdf](https://www.researchgate.net/publication/331111111-toad.pdf)

Kaynaklar

Doğan, S., Öncü, B., Varol Saraçoğlu, G. ve Küçükgöncü, S. (2009). Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Kendi Bildirim Ölçeği (ASRS-v1. 1): Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliği. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10, 77-87.

Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Kendi Bildirim Ölçeği Maddeleri

Ölçek Yapısı: 2 alt boyut ve 18 madde

Derecelendirme: 4'lü Derecelendirme (0=asla - 4= çok sık)

Dikkat Eksikliği alt boyutu (9 m): Üzerinde çalıştığınız bir iş/projenin son ayrıntılarını toparlayıp projeyi tamamlamakta sorun yaşıyor musunuz?

Hiperaktivite/Dürtüsellik alt boyutu (9 m): Sosyal ortamlarda bulunduğunuzda, ne sıklıkla kendinizi çok konuşurken yakalıyor musunuz?